

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฉบับที่ D33 26 มิ.ย. 68		วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น อิสราเอล- สหรัฐฯ -อิหร่าน	ปฏิริยานานาชาติกรณี สหรัฐฯ โจมตีโรงงานนิวเคลียร์ ของอิหร่าน: ดุลอำนาจ,รอยร้าว หรือแค่ฉากละคร	
ประเด็นสำคัญ	- ข่าวสหรัฐฯ โจมตี โรงงานนิวเคลียร์อิหร่าน - อีกมุมมองหนึ่งที่มีน้ำหนักในเรื่องนี้ - โลกแบ่งออกเป็น 3 ขั้ว หลังการโจมตีของ สหรัฐฯ - ปฏิริยาของประเทศรัสเซีย - ปฏิริยาของประเทศจีน - ปฏิริยาของประเทศตะวันตก - ปฏิริยาของรัฐในอ่าวอาหรับ - ความเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายพันธมิตรโลก - โลกที่ไม่มีพันธมิตรนิรันดร์ มีแต่ผลประโยชน์ถาวร	

โลกในศตวรรษที่ 21 ไม่ได้หลุดพ้นจากความขัดแย้ง แม้จะเต็มไปด้วยเทคโนโลยีล้ำยุคและการพึ่งพา
 ะหว่างกันในทางเศรษฐกิจ แต่เมื่อผลประโยชน์ทางภูมิรัฐศาสตร์ยังเป็นศูนย์กลางของนโยบายต่างประเทศ ความ
 ตึงเครียดก็ยังคงเป็น “ปัจจัยถาวร” บนเวทีระหว่างประเทศ จากข่าว การสู้รบของอิสราเอล-อิหร่าน และเกิดมี
 การโจมตีโรงงานนิวเคลียร์ของอิหร่าน จาก สหรัฐฯ ดังนี้

ในยามค่ำคืนของวันที่ 21 ต่อเนื่องถึงเช้าตรู่วันที่ 22 มิถุนายน 2025 เสียงคำรามจากฟากฟ้าได้ปลุก
 ตะวันออกกลางให้ตื่นจากความเงิบงันที่ไม่ยั่งยืน กองทัพสหรัฐฯ ได้เปิดฉากปฏิบัติการลับสุดยอด ภายใต้ชื่อ
 “Operation Midnight Hammer” ซึ่งมีเป้าหมายโจมตีโรงงานนิวเคลียร์ใต้ดินของอิหร่านใน 3 จุดสำคัญ ได้แก่
 ฟอว์โดว์ (Fordow), นาตานซ์ (Natanz) และอิสฟาฮาน (Isfahan)

ด้วยการระดมอาวุธยุทโธปกรณ์ขั้นสูง รวมถึงเครื่องบินทิ้งระเบิด B-2 และขีปนาวุธร่อน Tomahawk ที่
 ยิงจากเรือดำน้ำ สหรัฐฯ ได้ส่งระเบิดชนิดเจาะทะลุ (Massive Ordnance Penetrator) เข้าทำลายโครงสร้างทาง
 เทคนิคของโกดังเก็บยูเรเนียม ซึ่งฝังลึกอยู่ใต้ภูเขาและชั้นหินแข็งแรง ปฏิบัติการครั้งนี้ถือเป็นการใช้ระเบิดชนิดนี้
 ครั้งแรกในสถานการณ์จริง และโลกทั้งใบก็กำลังจับตามอง

องค์การพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (IAEA) ยืนยันว่าประตูทางเข้าสู่อุโมงค์ใต้ดินในอิสฟาฮานได้รับความเสียหาย และแม้จะยังไม่พบการรั่วไหลของกัมมันตภาพรังสีในพื้นที่ แต่ภาพถ่ายดาวเทียมแสดงให้เห็นร่องรอยการทำลายอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในพื้นที่ของฟอร์โดว์และนาทานซ์ที่เป็นหัวใจของการเสริมสมรรถนะยูเรเนียมของอิหร่าน

ประธานาธิบดีโดonald ทรัมป์ ประกาศว่า “เรากำลังทำลายขีดความสามารถของระบอบอิหร่านอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน” และกล่าวเป็นนัยว่าปฏิบัติการเช่นนี้อาจเกิดขึ้นอีกหากอิหร่านไม่หยุดพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ ทว่าในอีกด้านหนึ่ง เขายังเปิดช่องสำหรับการเจรจา โดยระบุว่า “ถ้าคุณหยุด เราก็อพร้อมเจรจา”

ในแง่ของความเสียหาย อิหร่านออกแถลงการณ์ประณามการโจมตีอย่างรุนแรง โดยถือว่าสหรัฐฯ ละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศและอธิปไตยของตน พร้อมทั้งประกาศยื่นเรื่องต่อคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ท่ามกลางแรงกดดันจากภายในที่ต้องแสดงท่าทีแข็งกร้าวและเตรียมการตอบโต้

โลกไม่ได้อยู่นิ่งเฉยต่อเหตุการณ์นี้ ประเทศเพื่อนบ้านในอ่าวอาหรับ เช่น ซาอุดีอาระเบีย คูเวต และกาตาร์ ต่างแสดงความวิตก พร้อมออกแถลงการณ์เฝ้าระวังสถานการณ์ด้านรังสีและความมั่นคงอย่างใกล้ชิด ด้านจีนและรัสเซียต่างแสดงจุดยืนต่อต้านการใช้กำลังโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และเตือนว่าการโจมตีในลักษณะนี้อาจนำไปสู่ความวุ่นวายที่ลุกลาม

บรรยากาศที่ตึงเครียดและความไม่แน่นอนของยุทธศาสตร์ บ่งชี้ว่าเรื่องนี้ยังไม่จบลงอย่างง่ายดาย เส้นทางข้างหน้ายังเต็มไปด้วยกับดักของความหวาดระแวง และความปรารถนาอันขัดแย้งกันระหว่าง “อำนาจ” และ “เสถียรภาพ”

แต่ยังมีอีกมุมมองหนึ่งที่น่าสนใจและมีน้ำหนักพอสมควรต่อเหตุการณ์นี้คือ เป็น “มหกรรมละครหลวงโลก” อีกฉากหนึ่งของ สหรัฐฯ เพราะการโจมตีของสหรัฐฯ ดูจะมีผลการทำลายทางกายภาพที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะใช้ระเบิดที่ไม่ได้เป็น ของจริง ทั้งหมด และโจมตีต่อ สิ่งปลูกสร้างทางนิวเคลียร์ของอิหร่าน 3 แห่ง ซึ่ง 2 แห่งมีเพียงแค่อาคาร เพราะอุปกรณ์ และ ยูเรเนียมถูกย้ายออกไปก่อนแล้ว อีกหนึ่งแห่งก็แค่ทำลายปากทางเข้าบางส่วน เพราะเป้าหมายอยู่ลึกใต้หุบเขา แทบไม่ได้กระเทือนจากการโจมตีเลย แต่ทรัมป์ได้ภาพและคะแนนนิยมไปเต็ม ๆ เพราะได้ช่วยอิสราเอลที่กำลังจะพ่ายแพ้ไว้ได้ อิหร่านก็เช่นกัน สามารถโจมตีต่อฐานทัพสหรัฐฯ ที่แทบจะว่างเปล่า เพราะสหรัฐฯ ได้เคลื่อนย้าย เครื่องบินไปในที่ปลอดภัยเรียบร้อยแล้ว ก่อนอิหร่านจะโจมตี เชื่อว่ามีการคุยกันไว้ก่อนหน้า ซึ่งเหมือนกับครั้งที่แล้วที่อิหร่านโจมตีกลับก็ไม่มีผลการทำลายเท่าไร เกิดผลการทำลายเพียงแค่บางส่วน แต่สามารถ ดึงคะแนนนิยมในประเทศกลับมาได้ และอิหร่านเองก็ไม่อยากทำ

สงคราม ที่ยืดเยื้อเพราะไม่มีผลดีอะไร ถือว่า มีทางจบอย่างได้ประโยชน์ทุกฝ่าย ก็ต้องรอดูกันต่อไป ว่าจะมีมูล
มากน้อยแค่ไหน

การโจมตีโรงงานนิวเคลียร์อิหร่านโดยสหรัฐฯ ได้แบ่งโลกออกเป็น 3 ขั้วชัดเจน ฝ่ายที่สนับสนุนการใช้
กำลังเพื่อยับยั้งภัยนิวเคลียร์ เช่น อังกฤษ, ออสเตรเลีย ฝ่ายที่ประณามการกระทำดังกล่าวว่าเป็นการละเมิด
กฎหมายระหว่างประเทศ เช่น จีน, รัสเซีย และฝ่ายที่พยายามประคับประคองสถานการณ์ให้กลับสู่โต๊ะเจรจา เช่น
ญี่ปุ่น, EU, ซาอุดี, กาตาร์ ปฏิบัติการเหล่านี้สะท้อนถึงความเปราะบางของระบบโลกที่อยู่ในภาวะเปลี่ยนผ่าน และ
สันติภาพโลกกำลังแขวนอยู่บนความสามารถของแต่ละขั้วในการยับยั้งการปะทะที่อาจขยายวง

การโจมตีของสหรัฐฯ เปรียบได้กับการโยนหินลงกลางสระน้ำซึ่งเจียบสงบได้ไม่นาน ความเคลื่อนไหวที่
เกิดขึ้นตามมา ไม่ว่าจะเป็นคำประณามของรัสเซีย เสียงเรียกร้องของจีน หรือการตอบสนองของพันธมิตรตะวันตก
ล้วนสะท้อนถึงการปรับตัวของดุลอำนาจระหว่างประเทศ และทำให้โลกต้องหันกลับมาสำรวจรากฐานของความ
เป็นพันธมิตรในโลกที่เปลี่ยนไป

รัสเซีย: เสียงประณามที่สะท้อนยุทธศาสตร์ต่อต้านตะวันตก

รัสเซียประณามสหรัฐฯ อย่างรุนแรงทันทีหลังจากข่าวการโจมตีออกมา ท่าทีเช่นนี้ไม่ได้เป็นเพียงการ
แสดงออกเชิงจริยธรรมเท่านั้น แต่ยังแฝงด้วยยุทธศาสตร์ระยะยาวในการลดบทบาทของสหรัฐฯ บนเวทีโลก
โดยเฉพาะในตะวันออกกลาง ซึ่งรัสเซียเองก็พยายามสถาปนาบทบาทของตนมาตั้งแต่สงครามซีเรีย มอสโกมองว่า
สงครามในเงาของตะวันออกกลาง คือเวทีแข่งขันระหว่างโลกเดิม (นำโดยสหรัฐฯ และพันธมิตรตะวันตก) กับโลก
ใหม่ (นำโดยกลุ่มที่ต่อต้านระเบียบโลกเดิม เช่น รัสเซีย จีน อิหร่าน) ดังนั้น การประณามจึงเป็นมากกว่าการแสดง
จุดยืน แต่คือการใช้เวทีโลกเพื่อโจมตีความชอบธรรมของระเบียบระหว่างประเทศที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ

จีน: เสียงเรียกร้องสันติภาพภายใต้การคำนวณเชิงผลประโยชน์

จีนเลือกใช้ท่าที “ประนีประนอมแบบยุทธศาสตร์” โดย
เรียกร้องให้ทุกฝ่ายลดระดับการเผชิญหน้า และ
หลีกเลี่ยงการใช้กำลังอย่างเปิดเผย ในภาษาการทูตอาจ
มองได้ว่าเป็นความพยายามเป็น “ผู้ไกล่เกลี่ย” แต่ใน
ความเป็นจริง จีนกำลังปกป้องผลประโยชน์ด้านพลังงาน
และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของตนในภูมิภาค

ตะวันออกกลาง จีนมีการนำเข้าน้ำมันจากอิหร่านและประเทศอาหรับในอัตราสูง หากเกิดสงครามเต็มรูปแบบ
พื้นที่ทะเลแดง ช่องแคบฮอร์มุซ และเส้นทางขนส่งสินค้าจะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง นั่นอาจส่งผลให้เศรษฐกิจ
จีนชะลอตัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ การที่จีนไม่ประณามสหรัฐฯ ตรง ๆ ยังสะท้อนการเล่นบท “ผู้สร้าง

สมดุล” (balancer) ที่หวังสร้างพื้นที่การทูตใหม่ของตนในตะวันออกกลาง โดยไม่ถูกมองว่าเป็น “ตัวเลือกชั่วคราว ข้ามกับตะวันตก” อย่างชัดเจน

ตะวันตก: การสนับสนุนที่มีเงื่อนไข

แม้หลายประเทศตะวันตกจะสนับสนุนการกระทำของสหรัฐฯ แต่เสียงเรียกร้องให้อิหร่านหยุดพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ ก็แฝงด้วย “ความลังเลเชิงยุทธศาสตร์” เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น นายกรัฐมนตรีอิสราเอลของ สหราชอาณาจักร แสดงการสนับสนุนสหรัฐฯ อย่างเปิดเผย แต่ก็เน้นย้ำความจำเป็นของการใช้กลไกการทูต และการยับยั้งอาวุธนิวเคลียร์ผ่านเวทีระหว่างประเทศ นี่สะท้อนถึงความเปราะบางของพันธมิตรตะวันตกในยุคที่ อดุมการณ์เสรีนิยมไม่ได้เป็นคำตอบเดียวอีกต่อไป ประเทศยุโรปจำนวนมากเริ่มตั้งคำถามว่าควร “ยึดติดกับ วอชิงตัน” ไปไกลแค่ไหน ในโลกที่ผลประโยชน์ระดับชาติเริ่มขัดแย้งกับพันธะทางอดุมการณ์

รัฐในอ่าวอาหรับ: ผู้เล่นในสมรภูมิที่ตนมิได้เลือก

แม้จะไม่ได้เป็นคู่ขัดแย้งโดยตรง แต่รัฐอาหรับในอ่าว เช่น ซาอุดีอาระเบีย กาตาร์ และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ต่างก็มี บทบาทสำคัญในเวทีตะวันออกกลาง ทั้งในแง่ของทรัพยากร พลังงาน และศูนย์กลางทางศาสนา เหตุการณ์โจมตีอิหร่าน ครั้งนี้ทำให้ประเทศเหล่านี้ต้องเข้าสู่ภาวะเตรียมพร้อมฉุกเฉิน เพราะเกรงว่าอิหร่านอาจใช้สงครามตัวแทน (proxy war)

ผ่านเยเมน ซีเรีย หรือกลุ่มอิซุลละห์ เพื่อขยายขอบเขตความขัดแย้งออกไป พวกเขาจึงพยายามรักษาสสมดุลเชิง ยุทธศาสตร์ระหว่าง “การพึ่งพาสหรัฐฯ ด้านความมั่นคง” กับ “ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับจีนและรัสเซีย” ซึ่งเป็นโจทย์ที่ซับซ้อนในยุคที่โลกกำลังก้าวสู่ “หลายขั้วอำนาจ” (multipolarity)

ความเปลี่ยนแปลงของเครือข่ายพันธมิตรโลก

ในอดีต โลกถูกแบ่งออกเป็น “พันธมิตร” และ “ศัตรู” อย่างชัดเจน แต่ในปัจจุบัน เส้นแบ่งนั้นพร่าเลือน ลง เครือข่ายพันธมิตรเริ่มมีลักษณะ “ตามประเด็น” มากกว่าการเป็นพันธมิตรถาวร เช่น จีนอาจร่วมมือกับรัสเซีย ในประเด็นหนึ่ง แต่แข่งขันกันในอีกประเด็นหนึ่ง หรือซาอุดีอาระเบียอาจใกล้ชิดกับสหรัฐฯ เรื่องอาวุธ แต่เจรจากับอิหร่านในมุมของศาสนา การเปลี่ยนผ่านนี้ทำให้การวิเคราะห์นโยบายต่างประเทศต้องพิจารณา “ผลประโยชน์ เชิงยุทธศาสตร์เฉพาะจุด” มากกว่าความภักดีในระยะยาว และยังเปิดโอกาสให้รัฐขนาดกลาง (middle powers) มีพื้นที่ในการกำหนดบทบาทใหม่ในโลก เช่น ตุรกี อินเดีย หรือแม้แต่ซาอุดีอาระเบียบางประเทศ

โลกที่ไม่มีพันธมิตรนิรันดร์ มีแต่ผลประโยชน์ถาวร

เหตุการณ์ในตะวันออกกลางล่าสุดจึงไม่ใช่เพียงการโจมตีทางทหารเท่านั้น หากแต่เป็นการขยับตัวของ ภูมิภาคในกระดานโลก เป็นการแสดงออกถึง “จังหวะการจัดเรียงอำนาจใหม่” ที่แต่ละชาติกำลังเลือกวางเดิมพัน

ของทุนบนผลประโยชน์มากกว่าอุดมการณ์ ในโลกที่ซับซ้อนมากขึ้น “ดุลอำนาจ” จึงไม่ใช่การเลือกข้างระหว่างสองขั้วอีกต่อไป แต่เป็นการสรรสร้างเครือข่ายเชิงยุทธศาสตร์ที่ตอบโจทย์เฉพาะตน การอ่านเกมในโลกปัจจุบันจึงต้องพิจารณาจาก “แรงดึงดูด” ระหว่างผลประโยชน์ ความมั่นคง และความอยู่รอด มากกว่าศีลธรรมทางการเมืองที่ล่องลอยอยู่ในอุดมคติ

ในโลกที่เปราะบางและซับซ้อนเช่นทุกวันนี้ ไม่มีพันธมิตรใดมั่นคงถาวร เช่นเดียวกับไม่มีศัตรูที่ถาวร มีเพียงผลประโยชน์ที่เปลี่ยนไปตามสถานการณ์ การตอบสนองของนานาชาติต่อเหตุการณ์สหรัฐฯ โจมตีโรงงานนิวเคลียร์อิหร่าน ได้ฉายภาพชัดเจนถึงการจัดเรียงตัวใหม่ของมหาอำนาจ การสร้างพันธมิตรเชิงผลประโยชน์แทนความจงรักภักดีเชิงอุดมการณ์ และการเล่นบท “ผู้สร้างสมดุล” ในเวทีที่ทุกฝ่ายต่างก็หวังจะไม่ถูกรั้งไว้เบื้องหลังโลกกำลังเดินเข้าสู่ยุคที่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไม่ใช่เพียงเกมของขั้วอำนาจใหญ่ หากแต่เป็นกระดานที่ผู้เล่นหลากหลายขนาด ต่างหาจังหวะของตนเองในความสับสนของระบบระหว่างประเทศที่ไร้ศูนย์กลาง

การที่ไม่มีมิตรแท้ และ ศัตรูถาวร เช่นนี้ ความจริงอาจเป็นเพียงฉากละครที่จัดแสดงบนเวทีของมหาอำนาจ สงครามจึงมิได้เป็นเพียงการห้าหน้าด้วยปืนและระเบิด หากแต่เป็นเกมของภาพลักษณ์ ยุทธศาสตร์ และการคำนวณผลประโยชน์ พร้อมด้วยสายตาที่มองไกลเกินกว่าขอบเขตของศีลธรรม ทั้งหมดนี้ดำเนินอยู่ใต้เงามืดของอำนาจที่ไม่มีวันโปร่งใส

พ.อ. หญิง มณฑิรา ยิ้มสมบูรณ์

อจ.กก.วทบ

อ้างอิง

1. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/353473>? กลาโหมสหรัฐฯ เผยใช้อากาศยานกว่า 125 ลำโจมตีอิหร่าน
2. https://www.thaipbs.or.th/program/EveningNews/watch/8N8OIO?utm_sou "อิหร่าน" ประณาม "สหรัฐฯ" โจมตีโรงงานนิวเคลียร์
3. <https://www.youtube.com/watch?v=N2Osb1p2U9c> 7 วันสงครามอิหร่าน-อิสราเอล “ทรัมป์” ชีตเส้นตาย 2 สัปดาห์ l TNN World Today
4. <https://www.bbc.com/thai/articles/cy8ky3eed84o> เรารู้อะไรบ้างเกี่ยวกับเหตุสหรัฐฯ โจมตีโรงงานนิวเคลียร์ของอิหร่าน
5. <https://www.bangkokbiznews.com/world/1186156?anm> นานาชาติ 'เสียงแตก 3 ขั้ว' หลังทรัมป์ถล่มอิหร่าน สันติภาพโลกแขวนบนเส้นด้าย?